

ВІДГУК ОПОНЕНТА

кандидата економічних наук, доцента кафедри економіки і підприємництва Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Ковальчук Альони Миколаївни

на дисертаційну роботу Малиша Володимира Володимировича на тему «Інноваційно-інвестиційне забезпечення економічної безпеки промислових підприємств», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 Менеджмент

Ознайомлення зі змістом дисертації Малиша Володимира Володимировича дало змогу сформулювати такі положення відносно актуальності теми, ступеня її обґрунтованості, достовірності одержаних результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, наукової новизни, практичного значення, а також загальної оцінки дисертаційної роботи, головні результати якої подані до захисту.

Актуальність обраної теми дисертації, її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

У сучасних умовах промислові підприємства активно залучають інноваційні технології для забезпечення конкурентоспроможності та економічного розвитку. Водночас інформаційні новації та цифрові технології, як правило, формують і нові виклики для стабільного функціонування таких суб'єктів господарювання. Саме це актуалізує питання мінімізації негативних наслідків цифрової трансформації сучасної моделі діяльності промислових підприємств із одночасним ефективним використанням конкурентних переваг, що формуються в результаті активізації їх інноваційного розвитку.

Безпосередньо наявність різноманітних загроз і ризиків супроводжується зниженням рівня економічної безпеки промислових підприємств. Значна кількість цифрових ризиків може деструктивно впливати на фінансову безпеку суб'єктів господарювання, призводити до нераціонального використання ресурсів, втрати потенційних доходів та, як наслідок, до неефективного

використання наявного економічного потенціалу. Саме тому питання забезпечення належного рівня економічної безпеки промислових підприємств на основі активізації їх інноваційно-інвестиційного розвитку в сучасних умовах набуває особливої актуальності та потребує подальшого наукового дослідження. Зокрема, важливими залишаються питання щодо впливу впровадження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку на рівень економічної безпеки промислових підприємств з урахуванням як ризиків, так і переваг, що супроводжують її реалізацію.

Саме зазначені обставини зумовлюють актуальність теми дисертаційної роботи Малиша Володимира Володимировича та визначають її теоретичну і практичну значущість.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами.

Дисертаційна робота виконана в межах планів науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка» за такими темами: «Науково-прикладні засади реалізації державної політики розвитку підприємництва в умовах децентралізації влади» (номер державної реєстрації 0120U101816, 2020-2024 рр.); «Стратегічне управління підприємствами в умовах війни та післявоєнної відбудови» (номер державної реєстрації 0124U004476, 2024-2027 рр.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

Наукові положення, висновки і рекомендації, які містяться у дисертації Малиша В. В., є у достатній мірі обґрунтованими, логічними і достовірними. Поставлена здобувачем мета дисертаційної роботи – узагальнення та поглиблення теоретико-методичних положень та прикладних засад щодо інноваційно-інвестиційного забезпечення економічної безпеки промислових підприємств – досягнута. Досягненню мети сприяв правильний вибір предмета та об'єкта дослідження і коректно сформульовані задачі дослідження,

використання значного обсягу наукових літературних джерел, опрацювання значного масиву статистичної інформації, застосування методів економіко-математичного моделювання.

Високий ступінь обґрунтованості наукових результатів, отриманих у дисертації Малиша В.В., обумовлений застосуванням загальних та спеціальних методів дослідження. У дисертації застосовані такі методи, як: контент-аналіз, системний підхід, методи систематизації та класифікації, статистичні методи, маржинальний підхід, метод абстрагування, методи індукції та дедукції, графоаналітичний та табличний методи.

Вивчення змісту дисертації Малиша В.В. засвідчує комплексний підхід до проведення наукового дослідження. Дисертація має логічну побудову, є добре структурованою, матеріал дослідження викладений чітко, послідовно і відповідає меті і заявленому змісту.

Висновки дисертації узагальнюють найбільш значущі наукові результати, які були отримані автором в процесі дослідження.

Наукова новизна результатів дослідження

До найважливіших результатів даного наукового дослідження можуть бути віднесені наступні:

вперше:

— запропоновано механізм забезпечення економічної безпеки промислового підприємства на основі удосконалення системи управління його інноваційно-інвестиційними ризиками в умовах стохастичності та нестабільності зовнішнього економічного середовища, що реалізовано через дослідження структури такого механізму, опису трансформації зазначеної системи та конкретизації нових перешкод у діяльності промислових підприємств в умовах дисипативності та непередбачуваності умов здійснення їхньої діяльності (с. 231);

удосконалено:

— методичний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки промислового підприємства, що було реалізовано через детальний розгляд

наявних концепцій та підходів (аналітичний, тривимірний, індикаторно-індексний, функціональний, матричний та бухгалтерський), визначення показників, які необхідно аналізувати в рамках кожної з них (с. 76);

– теоретико-прикладні положення трансформації та розвитку системи управління інноваційно-інвестиційними ризиками промислового підприємства в умовах невизначеності, що реалізовано через визначення основних елементів такої системи, їх взаємозв'язку, опису ролі у функціонування системи економічної безпеки промислового підприємства (с. 247);

– концептуальні положення обґрунтування трансформаційних процесів в інституційному середовищі функціонування промислових підприємств, які базуються на результатах побудови матриці сучасних загроз для забезпечення інституційної підтримки належного рівня економічної безпеки цих суб'єктів господарювання в умовах дисипативності зовнішнього економічного середовища, обмеженості фінансових ресурсів та загроз національної безпеки (с. 274);

набули подальшого розвитку:

– понятійно-категоріальний апарат економічної науки у частині уточнення змісту категорії «економічна безпека підприємства» (с. 31-32), що обґрунтовано через виокремлення модернізаційного (забезпечення умов для розвитку підприємств) та ризикового (забезпечення ефективно функціонуючої системи управління економічними ризиками) напрямків розгляду її сутності, ідентифікації окремих концепцій трактування цієї категорії: ресурсно-функціональна, гармонізаційна, конкурентна, захисна, стійкісна;

– теоретико-прикладні положення обґрунтування структури системи економічної безпеки промислового підприємства, у межах якої виокремлено такі складові: фінансова, інноваційно-інвестиційна, інформаційна, маркетингова, технологічна, правова, кадрова, що дало можливість конкретизувати сутність науково-теоретичних аспектів щодо розгляду змісту зазначеної системи: інноваційний, інвестиційний, інноваційно-інвестиційний, та виокремити основні інноваційно-інвестиційні детермінанти її забезпечення в сучасних умовах (с. 33);

– обґрунтування функціонально-управлінського підходу до опису процесу забезпечення необхідного рівня економічної безпеки промислового підприємства на основі активізації їхньої інноваційно-інвестиційної діяльності, що реалізовано через розгляд базових функцій та складових такого забезпечення, виокремлення і систематизацію принципів функціонування системи економічної безпеки: загальні (законність, економічна доцільність, комплексність, своєчасність, активність, спеціалізація, закритість та гласність, безперервність) та специфічні (спеціалізація та професіоналізм, інформаційна безпека, стійкість до кризових ситуацій) (с. 42-43).

Практичне значення результатів дослідження

Результати дисертаційної роботи використовуються в діяльності: Департаменту економічного розвитку Чернігівської обласної військової адміністрації: враховано рекомендації щодо розробки механізму забезпечення економічної безпеки промислового підприємства на основі удосконалення системи управління його інноваційно-інвестиційними ризиками в умовах стохастичності та нестабільності зовнішнього економічного середовища при розробці стратегічних напрямів розвитку економіки регіону та Плану заходів з реалізації Стратегії сталого розвитку Чернігівської області (01.01-20/258 від 10.02.2026 р.); Чернігівської Регіональної Торгово-Промислової Палати: використано науково-методичні положення щодо оцінки рівня економічної безпеки промислового підприємства на основі його інноваційно-інвестиційного розвитку при підготовці інформаційних матеріалів та заходів з підтримки бізнесу (№ 19/01 від 09.03.2026 р.); ТОВ «Багатопрофільне підприємство «АТІЛОС»: враховано концептуальні положення щодо обґрунтування трансформаційних процесів в інституційному середовищі функціонування промислових підприємств при оновленні стратегічних планів розвитку підприємства та впровадженні інноваційних рішень з метою забезпечення високого рівня конкурентоспроможності (№ 27 від 03.03.2026 р.); ТОВ «Торговий дім «ВІАТ»: з метою удосконалення стратегічних підходів до розвитку підприємства,

підвищення результативності його діяльності та посилення конкурентних позицій на ринку використано науково-практичні підходи до забезпечення економічної безпеки підприємства на основі удосконалення системи управління інноваційно-інвестиційними ризиками (№ 54 від 20.02.2026 р.); Національного університету «Чернігівська політехніка»: використано у навчальному процесі кафедри менеджменту та адміністрування при розробці методичних матеріалів, а також під час проведення лекційних та практичних занять з таких освітніх компонентів: «Інноваційно-інвестиційна політика підприємств», «Стратегічний менеджмент», «Управління бізнес-процесами організації» (№ 202/08-3095/ВС від 22.12.2025 р.).

Повнота відображених наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих автором дисертацій працях

За результатами дослідження опубліковано 13 наукових праць, з них: 1 стаття в іноземному науковому виданні з індексацією у міжнародній наукометричній базі Scopus; 4 статті у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 8 праць апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій – 7,41 друк. арк.; особисто автору належить – 4,79 друк. арк.

Автором дотримано вимоги п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р., № 44, щодо кількості публікацій, відповідності опублікованим результатам тим, що містяться у дисертації, апробації її основних положень.

Дотримання принципів академічної доброчесності

Проведений аналіз дисертаційної роботи та пов'язаних із нею матеріалів дає підстави стверджувати про дотримання автором принципів академічної доброчесності. Викладені у роботі наукові положення, висновки та практичні

рекомендації є достатньо аргументованими, обґрунтованими та підтверджуються результатами проведеного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Малиша Володимира Володимировича має дискусійні положення та зауваження, а саме:

1. У роботі широко використовується категорія «інноваційно-інвестиційне забезпечення». Разом із тим бажано було б більш чітко визначити її співвідношення з поняттям «інноваційно-інвестиційний розвиток».

2. При оцінці інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств варто було б врахувати регіональні особливості функціонування промисловості України.

3. У підрозділі 2.2 значна увага приділена інноваційно-інвестиційному розвитку. Водночас логічної завершеності дослідженню надало б порівняння джерел фінансування інноваційної діяльності в Україні та країнах Європейського Союзу.

4. Практична цінність роботи була б ще вищою за умови побудови дорожньої карти реалізації механізму забезпечення економічної безпеки.

5. Доцільним було б більш детально пояснити критерії вибору підприємств молочної промисловості як об'єкта апробації методики оцінювання економічної безпеки (рис. 2.12, с. 121).

Доцільно зазначити, що наведені зауваження та дискусійні положення не знижують загальної теоретичної та практичної значущості, обґрунтованості та достовірності основних положень дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Дисертація Малиша Володимира Володимировича на тему «Інноваційно-інвестиційне забезпечення економічної безпеки промислових підприємств» є самостійно виконаним завершеним науковим дослідженням на актуальну тему, містить оригінальні підходи до розв'язання теоретичних та практичних питань

щодо інноваційно-інвестиційного забезпечення економічної безпеки промислових підприємств. Представлені у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації поглиблюють теоретичні аспекти та практичні засади прийняття ефективних рішень та підходів до удосконалення такої стратегії.

Дисертація за змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами) та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор – Малиш Володимир Володимирович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 Менеджмент.

Опонент:

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки і підприємництва
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Альона КОВАЛЬЧУК

